ЖИВОТ И СМРТ: ПОЛИТИКА САХРАЊИВАЊА

Речи и гробови

„Бра-ћо Ср-би, ај-де здра-во. При-ми-те мо-је че-стит-ке за до-бро оба-вљен по-сао.”

Би-ле су то по-след-ње ре-чи Сло-бо-да-на Ми-ло-ше-ви-ћа на тлу Ср-би-је. Из-го-во-ре-не су на Ви-дов-дан го-ди-не 2001, тач-но у се-дам уве-че, на хе-ли-о-дро-му Ин-сти-ту-та за без-бед-ност, на Ба-њи-ци, у Бе-о-гра-ду. Бив-ши пред-сед-ник Ср-би-је и Ју-го-сла-ви-је од-мах по-том уве-ден је хе-ли-коп-тер и пре-ба-чен у ба-зу SFOR-а у Ту-зли, а ода-тле ави-о-ном у при-твор Ха-шког три-бу-на-ла у Ше-ве-нин-ге-ну.

Сле-де-ћа сли-ка, ско-ро пет го-ди-на ка-сни-је: у сре-ду, 15. мар-та 2006, у 15.50, ре-дов-ним ле-том JAT-а на ли-ни-ји Ам-стер-дам–Бе-о-град, „у за-пе-ча-ће-ном ме-тал-ном ков-че-гу пре-сву-че-ном у др-во”, Сло-бо-дан Ми-ло-ше-вић вра-ћен је у Ср-би-ју. Док је ков-чег с ње-го-вим по-смрт-ним оста-ци-ма ста-јао на не-при-стој-но др-ља-вом аеро-дром-ском во-зи-лу за пр-тљаг, и док се че-ка-ло да де-ле-га-ци-ја за до-чек при-ђе и пре-ве-зе га у „при-ват-ну мр-твач-ни-цу код же-ле-знич-ке ста-ни-це”, исте оне ре-чи про-шле су кроз мно-ге гла-ве: „Бра-ћо Ср-би, при-ми-те мо-је че-стит-ке за до-бро оба-вљен по-сао.”

Из-ме-ђу те две сли-ке, и два ослу-шки-ва-ња те исте ре-че-ни-це, ста-ло је ве-ро-ват-но

нај-ва-жни-је раз-до-бље суд-би-не тог нео-бич-ног чо-ве-ка: раз-до-бље пот-пу-ног осве-шће-ња и ка-тар-зе.

Пре-ка-сно? За ње-га? За Ср-би-ју?

СМРТ-НИ УДА-РАЦ ТРИ-БУ-НА-ЛУ

Ма шта се до-га-ђа-ло у Ха-гу 10. и 11. мар-та 2006. го-ди-не, не-ма ни-ка-кве ди-ле-ме: Сло-бо-дан Ми-ло-ше-вић је уби-јен. Све оста-ло је пи-та-ње ме-то-до-ло-ги-је. Уби-јен је стра-шни-је не-го по-кој-ни пре-ми-јер Ср-би-је Зо-ран Ђин-ђић. Ни-је то био коб-ни тре-ну-так, пуц-ње-ви с јед-ног или два ме-ста. Ми-ло-ше-вић је уби-јан ду-го и си-сте-мат-ски, на-уч-но и про-це-ду-рал-но, пред ка-ме-ра-ма, за при-мер сви-ма, из да-на у дан, од ле-та 2005. не-пре-ста-но.

У чи-ње-ни-ци тог уби-ства го-то-во да је све-јед-но да ли је уби-јан „не-ма-ром" или не-ким дру-гим сред-стви-ма.

Ми-ло-ше-вић је че-сто ука-зи-вао на то што се де-ша-ва. Чи-ни-ли су то и ње-го-ви прав-ни са-вет-ни-ци и не-за-ви-сни ле-кар-ски ти-мо-ви ко-ји су га пре-гле-да-ли. Све је би-ло ја-сно. Гле-дао је у очи сво-је уби-це и по-ка-зи-вао им да зна шта ра-де. „Фо-ли-ра, ка-ко би оте-гао су-ђе-ње и из-бе-гао пре-су-ду", са-оп-шта-ва-ли су.

Од тре-нут-ка ка-да су од-би-је-не нај-ви-ше др-жав-не га-ран-ци-је Ру-си-је за Ми-ло-ше-ви-ће-во ле-че-ње у Мо-скви, Ха-шки три-бу-нал је пред це-лим све-том пре-у-зео сву од-го-вор-ност за здра-вље и жи-вот тог чо-ве-ка, ко-јег је већ пе-ту го-ди-ну др-жао за-то-че-ног не успе-ва-ју-ћи, пре-ма ми-шље-њи-ма не-за-ви-сних

струч-ња-ка, да озбиљ-но до-ка-же стра-шне оп-ту-жбе ко-ји-ма га је те-ре-тио.

Ха-шки три-бу-нал ни-је ус-пео за све те го-ди-не да до-не-се пре-су-ду Ми-ло-ше-ви-ћу (иако је би-ло пла-ни-ра-но да се то окон-ча за две до две и по го-ди-не, иако је пре-су-да би-ла на-пи-са-на још пре оп-ту-жни-це). Сло-бо-дан Ми-ло-ше-вић је сво-јом смр-ћу у ова-квим окол-но-сти-ма за-у-век пре-су-дио Ха-шком три-бу-на-лу, ба-рем у оним очи-ма ко-је ни-су огле-да-ло пот-пу-но по-му-ће-ног ра-зу-ма и ба-рем у оним гла-ва-ма ко-је ми-сле исто-риј-ски, а не про-па-ганд-но и по-ли-ти-кант-ски. Сво-јом смр-ћу за-дао им је смрт-ни уда-рац, учи-нив-ши не-по-бит-но ви-дљи-вим да се ра-ди о ци-нич-ној уби-лач-кој ма-ши-ни. Ма-ши-ни за уби-ја-ње љу-ди, исти-не, ве-ре у сми-сао мо-ра-ла у људ-ском дру-штву и исто-ри-ји.

Ска-ла-ме-ри-ја под име-ном Ха-шки три-бу-нал сва-ка-ко ће на-ста-ви-ти још не-ко вре-ме да по-сто-ји и ра-ди, баш као и ње-ни бе-о-град-ски са-ста-вља-чи спи-ско-ва, али она де-фи-ни-тив-но ви-ше не-ма ни-ка-кве ве-зе са пра-вом, у европ-ском и све-чо-ве-чан-ском сми-слу тог пој-ма. Са-да је то са-мо пот-пу-но ого-ље-ни ме-ха-ни-зам ба-ха-те си-ле, кор-бач јед-ног на-пр-слог ма-трик-са, ко-ји има по-кри-ће у прав-ди и сми-слу та-ман оно-ли-ко ко-ли-ко до-лар у злат-ној под-ло-зи.

ИЗ-О-СТАО КО-РАК КА НОР-МАЛ-НО-СТИ

У но-вем-бру смо на овој ис-тој стра-ни-ци, по-во-дом Ко-со-ва, за-пи-са-ли о Ми-ло-ше-ви-ћу: „И ако не-ко од ње-га ипак на-пра-ви хе-ро-ја и му-че-ни-ка, би-ће то упра-во они ко-ји му су-де што је уоп-ште по-ку-шао, ма-кар и ка-та-стро-фал-но по-гре-шно, да бра-ни Ко-со-во.”

И на-пра-ви-ли су. У чуд-ном обр-ту суд-би-не, Сло-бо-дан Ми-ло-ше-вић је умро као истин-ски му-че-ник и кр-штен чо-век, а у мно-гим сво-јим аспек-ти-ма ње-го-ва смрт има

и при-звук хе-роj-ског.

Не-за-ви-сно од то-га да ли се у ова-квом ми-шље-њу сла-жу или не, да ли успе-ва-jу да не ме-ша-jу уну-тра-шњо-по-ли-тич-ке ме-ђу-со-би-це са ме-та-по-ли-тич-ким ди-мен-зи-ја-ма ова-кве смр-ти бив-шег пред-сед-ни-ка, са-хра-на Сло-бо-да-на Ми-ло-ше-ви-ћа бе-ше отво-ри-ла мо-гућ-ност Ср-би-ма да као за-jед-ни-ца на-пра-ве ве-ли-ки ко-рак ка нор-мал-но-сти и по-ми-ре-њу. Нај-о-бич-ни-ја хри-шћан-ска уљуд-ност би-ла је до-вољ-на за на-гли по-че-так оздра-вље-ња. Нај-о-бич-ни-је про-то-ко-лар-но са-мо-по-што-ва-ње др-жа-ве би-ло би ва-жан до-каз да она по-сто-ји.

На жа-лост, са кључ-них по-ли-тич-ких ме-ста и уљуд-ност и са-мо-по-што-ва-ње су из-о-ста-ли. То је на ис-пра-ћај по-смрт-них оста-та-ка Сло-бо-да-на Ми-ло-ше-ви-ћа из-ве-ло бар дво-стру-ко ви-ше љу-ди не-го што би их ина-че би-ло. Ве-ли-ки број њих са жи-вим Ми-ло-ше-ви-ћем ни-је се сла-га-ло.

Има на-де за Ср-би-ју. **<**

(Април 2006)